

УДК 334

Ювженко В.О.*студентка**Одеського національного політехнічного університету***Журан О.А.***кандидат економічних наук,**доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій**Одеського національного політехнічного університету*

ВПЛИВ УПРОВАДЖЕННЯ ERP-СИСТЕМ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

У статті розкрито сутність ERP-систем, які використовуються по всьому світу на багатьох підприємствах. Подібні системи сприяють значному підвищенню ефективності роботи компанії, а також забезпечують постійний контроль усіх операцій у реальному часі. Розглянуто необхідні умови для впровадження даної системи, а також труднощі, які можуть з'явитися при його спробі.

Ключові слова: ERP-система, ефективність, підприємство, управління, планування.

Ювженко В.А., Журан Е.А. ВЛИЯНИЕ ВНЕДРЕНИЯ ERP-СИСТЕМ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ УПРАВЛЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

В статье раскрыта сущность ERP-систем, которые используются по всему миру на многих предприятиях. Подобные системы способствуют значительному повышению эффективности работы компании, а также обеспечивают постоянный контроль всех операций в реальном времени. Рассмотрены необходимые условия для внедрения данной системы, а также трудности, которые могут возникнуть при его попытке.

Ключевые слова: ERP-система, эффективность, предприятие, управление, планирование.

Yuvzhenko V.O., Zhuran O.A. INFLUENCE OF THE ERP SYSTEMS IMPLEMENTATION ON THE EFFECTIVE MANAGEMENT AT UKRAINIAN ENTERPRISES

This article reveals the essence of ERP-systems, which are used worldwide at many enterprises. Such systems greatly increase the efficiency of the company and provide constant monitoring of all operations in real time. The necessary conditions and difficulties of the system's implementation were considered.

Keywords: ERP-system, efficiency, enterprise, management, planning.

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання, адміністративно-командна система та ідеологія господарювання прийшли в протиріччя з вимогами розвитку виробничих сил. Ці протиріччя вдалося подолати тільки тим підприємствам, які дуже швидко переорієнтувались на нові методи управління. У реальному управлінні дуже важливою стає постать керівника, який поєднує талант і наукові знання, досягаючи бажаних результатів на практиці.

Наразі економіка України знаходиться у кризовому стані. Це зумовлено затягнутим перехідним періодом до ринкових умов господарювання, політичними подіями. Як наслідок, можна спостерігати значний спад об'ємів виробництва, нестабільність національної валюти, зростання кількості безробітних та зниження рівня життя українців.

Оскільки економіка розвивається циклічно, то за спадом обов'язково буде зростання. Дуже важливо, якими зусиллями буде досягнуте це зростання, тому ефективність управління має таке ж значення сьогодні, як і багато років тому, коли технічний рівень виробництва був низьким, а рівень знань про невдалий менеджмент тільки формувався.

Одна з особливостей сучасного менеджменту, як не парадоксально, пов'язана з поверненням до більш простого – розуміння значення матеріально-технічної бази виробництва на основі автоматизації та комп'ютеризації. Сьогодні без комп'ютерних знань неможливо здійснювати ефективне управління. Неможливо недооцінювати важливість новітнього програмного забезпечення. Саме тому однією з важливих проблем є переконання керівників щодо необхідності впровадження сучасних ERP-технологій, які підвищують ефективність управління та допомагають оптимізувати діяльність підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впровадження ERP-систем активно досліджують науковці за кордоном, адже рівень технічного оснащення в багатьох країнах сягнув небувалих висот. Створені дослідні інститути та видання, які займаються вивченням та аналізом статистичних даних, що стосуються систем планування ресурсів. Серед вітчизняних та зарубіжних учених ERP-системам присвятили свої наукові праці А.П. Борсуков, Є.М. Зуєва, І.В. Кальницька, Д.В. Карпова, Д. Любовіна, П. Михайлов, М. Попова, Ж.А. Пророчук, В.Я. Цветков, О.В. Кириченко, В.А. Савенков, Ф. Джозеф, Лі Данг, Е.Дж. Умбл, Р. Рональд, Д. О'Лірі, Дж. Х'юнтон, Р. Постон та ін.

Мета статті полягає у дослідженні значення та впливу ERP-систем на ефективність управління підприємством, виявленні основного позитивного ефекту від їх застосування, а також переконанні сучасного керівника в необхідності впровадження системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні важко знайти підприємство, на якому б не застосовувалися інформаційні системи для управління господарською діяльністю. Проте, як правило, комп'ютеризація охоплює лише окремі сфери управління.

Наразі спостерігається тенденція активного впровадження ERP-систем у діяльність різноманітних компаній. ERP (Enterprise Resource Planning) – це комплексні програмні продукти, які мають за мету ефективне управління підприємством. Вони допомагають планувати ресурси та процеси, які відбуваються в компанії. Система має бути спроектована таким чином, щоб обслуговувати потреби всіх підрозділів компанії та отримувати необхідну інформацію у найбільш короткий строк.

Якщо підприємство складається з кількох підрозділів, краще, щоб кожен із них мав власну систему, яка створена для вирішення саме його завдань. Своєю чергою, ERP-система веде єдину базу даних. Як наслідок, інформація стає більш доступною, а підрозділи мають можливість швидко та легко обмінюватися нею.

Комплексна інформаційна система управління підприємством (ERP) – це найважливіший і незамінний інструмент ефективного управління його ресурсами. Зараз практично всі сучасні системи управління виробництвом базуються на концепції комплексної інформаційної системи управління компанією ERP. Концепція ERP знайшла широке застосування, оскільки планування ресурсів дає змогу скоротити час випуску продукції, знизити рівень товарно-матеріальних запасів, поліпшити зворотний зв'язок зі споживачем, скоротити адміністративний апарат. Стандарт ERP дав змогу об'єднати всі ресурси підприємства і підвищити ефективність управління ними [1].

Найбільш поширеними в Україні системами класу ERP є SAP R/3, Oracle Applications, Baan, «Галактика», «Парус», «1С: Підприємство 8».

Єдина система для управління ресурсами компанії може надати підприємству переваги в організації ефективного управління компанією, сприяти підвищенню швидкості реакції на зміни навколишнього середовища та якості обслуговування клієнтів.

За даними незалежних інформаційних агентств, при правильному, ретельно спланованому впровадженні компанії можуть домогтися дійсно значущих результатів [2]:

- зниження операційних і управлінських витрат на 15%;
- економії оборотних коштів на 2%;
- зменшення циклу реалізації на 25%;
- зниження комерційних витрат на 35%;
- зниження страхового рівня складських запасів на 20%;
- зменшення дебіторської заборгованості на 12%;
- збільшення оборотності коштів у розрахунках на 25%;
- збільшення оборотності матеріальних запасів на 30%;
- поліпшення утилізації основних фондів 30%.

Процес упровадження системи складається з таких етапів [3]:

- аналіз і дослідження підприємства, визначення проблем і потреб;
- формалізація бізнес-процесів для системи управління;
- постановка завдання;
- визначення кількості необхідного ТЗ і ПЗ;
- формування системи, внесення даних;
- підготовка до експлуатації і навчання користувачів;
- запуск і тестова експлуатація (1–3 міс.) у реальних умовах роботи.

У майбутньому існуючу ERP-систему можна буде удосконалювати, додаючи нові необхідні модулі для збільшення функціональних можливостей.

Однак, є важливе питання: що може завадити впровадженню ERP-системи? Причин може бути багато, але їх можна умовно об'єднати у чотири групи [4]:

- управління проектом (відсутність чітких очікувань і цілей, відсутність спільного бачення справи, нереалістичний бюджет, неадекватне використання ресурсів, нереалістичні терміни);

- організаційні причини («людський фактор» – нестача людських ресурсів, опір змінам, звиклість до «старих» процесів, невиконання зобов'язань топ-менеджерами, нереалістичні очікування вигоди, невідповідне навчання персоналу, неправильно підібране ПЗ);

- неадекватне визначення вимог проекту;
- поганий вибір платформи для ERP.

Під час упровадження ERP-системи завжди очікується і планується, що система принесе бізнесу низку переваг порівняно з колишнім станом, будь то збільшення прибутковості, зниження витрат або щось інше. Однак очевидним залишається той факт, що впровадження ERP-систем вагомо впливає на ефективність діяльності підприємства. За дослідженнями компанії Panorama, керівники підприємств відмітили, що їм довелося спостерігати такі вигоди (рис. 1) [5]:

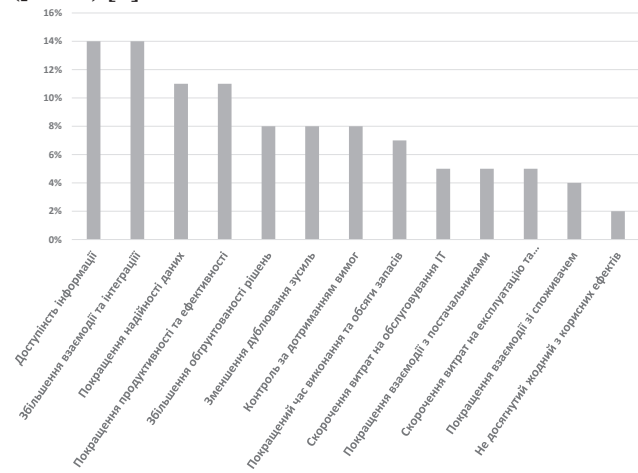

Рис. 1. Досягнутий корисний ефект після впровадження ERP за критеріями, % опитаних керівників підприємств

На рис. 1 можна спостерігати, що найчастіше зазначені корисні ефекти після впровадження ERP – це доступність інформації та збільшення взаємодії та інтеграції між підрозділами фірми. Лише 2% респондентів вважають, що система не сприяла жодному покращанню стану підприємства.

Кількісно вимірні економічні вигоди, які отримує підприємство в результаті впровадження ERP-системи, полягають, головним чином, в такому:

1. Пряме збільшення обсягу реалізації товарів і послуг. Причиною є підвищення якості обслуговування клієнтів. Основні функції, що зумовлюють дане поліпшення, – автоматизований прийом замовлень, скорочення термінів доставки.

2. Збільшення оборотності коштів в розрахунках. Не секрет, що оборотність капіталу у великих компаніях значно знижується через несвоєчасне погашення заборгованості клієнтами, і часто в цій несвоєчасності винні тільки менеджери компанії, що забувають вчасно виставити рахунок або нагадати, що підійшли строки платежу. Тому впровадження ERP-систем, які в переважній більшості випадків включають підсистеми обліку взаєморозрахунків з клієнтами, дають змогу різко знизити кількість таких випадків. За рахунок того, що ERP-система дає змогу прогнозувати рух грошових коштів, стає можливим відстежувати дефіцит готівкових коштів в онлайн-режимі регулярно. До того ж можна завчасно відстежити виникнення надлишкових фінансових ресурсів та інвестувати їх у різні напрями діяльності підприємства.

3. Зниження трудовитрат на створення документів і, як наслідок, збільшення продуктивності праці керуючого персоналу. Як правило, ERP-система дає змогу швидко і чітко підготувати акт на основі договору, рахунок на основі акту, платіжне доручення на основі виставленого рахунку і т.д. У результаті з'являється відчутний ефект від зниження трудовитрат на рутинні операції. Крім того, скорочується чисельність персоналу, зайнятого підготовкою звітів. ERP-система контролю забезпечує аналітиків і управлінців інструментами для самостійного створення звітів і запитів на основі потреб, що виникають на підприємстві.

4. Зниження рівня запасів на складах.

Це відбувається завдяки застосуванню системи управління запасами та використанню оптимізаційного алгоритму. Рівень запасів можна оперативіно відстежити в режимі та зорієнтуватися в управлінні замовленнями та поставками.

5. Зменшення виробничого браку. Під час впровадження підсистеми управління технічним процесом основного виробництва зазвичай обов'язково проводиться контроль якості. Завдяки цьому відбувається помітне поліпшення системи контролю якості на підприємстві, у результаті знижується відсоток бракованої продукції.

6. Скорочення виробничих і транспортно-заготівельних витрат. Відбувається завдяки впровадженню методів управлінського аналізу і планування витрат, що використовують алгоритми оптимізації запасів, планування логістичних ланцюжків (у тому числі внутрішніх), контролю витрат за центрами відповідальності.

Підвищуючи культуру управління, ERP-система допомагає підприємству будувати вигідні відношення з потенційними партнерами, інвесторами і аудиторами. Власники кредитних ресурсів зацікавлені в тому, щоб певна частка інвестицій витрачалася на технології. Наявність ERP-системи світового класу може значно підвищити рейтинг компанії в очах потенційних інвесторів, сприяє її позиціонуванню як відкритого господарюючого суб'єкта.

Безперечно, ERP-системи мають низку переваг. Вони сприяють прискоренню виконання певних видів робіт (таких, як обробка замовлень, розрахунок фінансових показників, створення звітів, зведення балансу). Після впровадження системи керівник може оперативіно приймати управлінські рішення завдяки наявності повної, достовірної інформації, що зберігається у єдиній базі даних. Спостерігається скорочення часу на виконання

рутинних робіт, що, своєю чергою, сприяє збільшенню часу для проведення аналітичної роботи. Також з'являється можливість скоротити кількість працівників низької кваліфікації.

Фінансовий ефект полягає у підвищенні якості управління закупками сировини і відвантаженням готової продукції, а також у зменшенні виробничих запасів відповідно до реальних потреб підприємства.

Висновки. Впровадження ERP-системи на підприємстві автоматизує та спрощує процес управління складськими запасами, а також оптимізує обробку архівних даних та внутрішніх бізнес-процесів. Це дає змогу звільнити менеджерів від рутинної роботи. Як наслідок, можна очікувати підвищення ефективності діяльності підприємства та його конкурентоспроможності.

Великим та середнім промисловим підприємствам варто звернути увагу на ERP-системи та впровадити сучасні західні стандарти, використовуючи досвід, який роками накопичували розробники. Для українських підприємств оптимальним шляхом буде перебудувати свої господарські процеси відповідно до алгоритмів, запропонованих в ERP-системах. Вони є досить гнучкими та можуть бути вдало впроваджені на підприємствах, які вже давно працюють на ринку, але потребують проведення реструктуризації існуючих бізнес-процесів.

Однак відкритим залишається питання щодо вираження ефекту від впровадження ERP-систем у цифрах. Наразі цей ефект може бути оцінений лише експертним шляхом, тому необхідно розробити низку показників, які дадуть змогу управлінцям оцінити всі переваги.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гушко С.В. Информационные системы управления предприятием / С.В. Гушко // Культура народов Причерноморья – 2005. – № 65. – С. 34–36.
2. Харченко Ю.А. Анализ современных систем управления ресурсами предприятия / Ю.А. Харченко // Коммунальное хозяйство городов. – 2008. – № 83. – С. 103–110.
3. Что мешает внедрить ERP-систему и как с этим бороться? / Про бизнес. – 2015. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://probusiness.by/management/1001-chto-meshaet-vnedrit-erp-sistemu-i-kak-s-etim-borotsya.html>.
4. A Panorama Consulting Solutions Research Report, 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://go.panoramaconsulting.com/rs/panoramaconsulting/images/2015%20ERP%20Report.pdf>.
5. Эффективность внедрения ERP-системы. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://citforum.ru/consulting/ERP/atktco.shtml>.